

Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Katarzyna Nowakowska – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Anna Bielawska-Jutrzenka – Zastępca Dyrektora Departamentu Pomocy Społecznej tel. 538 117 280, e-mail: sekretariat.dps@mrpips.gov.pl	Data sporządzenia 18.08.2026 r. Źródło: Inicjatywa własna Nr w wykazie prac UD294
--	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Celem projektu ustawy jest zwiększenie dostępności, jakości i efektywności usług społecznych realizowanych w środowisku lokalnym poprzez reformę ram prawnych funkcjonowania centrów usług społecznych, zwanych dalej „CUS”.

CUS jest jednostką organizacyjną, której zadania obejmują szerokie spektrum działań wspierających mieszkańców danej gminy w dostępie do różnorodnych usług społecznych. Do zadań CUS należy m.in. integrowanie i koordynowanie świadczeń oraz usług w środowisku lokalnym, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych potrzeb społeczności. Obejmuje to w szczególności organizację usług wspierających – takich jak usługi opiekuńcze, poradnictwo, działania edukacyjne i profilaktyczne – a także udzielanie wsparcia w formie świadczeń pieniężnych oraz pozapieniężnych. CUS realizuje również zadania w zakresie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w celu zapewnienia spójnej, kompleksowej oferty wsparcia lokalnego. Istotnym obszarem działalności CUS jest także rozwój i wdrażanie programów wspierających społeczność lokalną – w tym działania na rzecz rodzin, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym. CUS promuje również aktywność społeczną poprzez inicjowanie i organizowanie wydarzeń, warsztatów i szkoleń, których celem jest wzmacnianie więzi społecznych, rozwój kapitału społecznego oraz zwiększenie poziomu włączenia i uczestnictwa mieszkańców w życiu wspólnoty lokalnej.

Do głównych zadań CUS należy, m.in.: świadczenie pomocy społecznej, czyli w szczególności udzielanie wsparcia w formie świadczeń pieniężnych, poradnictwa, organizacji usług wspierających, w tym usług opiekuńczych itp., koordynacja usług polegająca na współpracy z innymi instytucjami i organizacjami w celu zapewnienia kompleksowej pomocy, realizacja różnorodnych programów wspierających społeczność lokalną, takie jak pomoc dla rodzin, wsparcie psychologiczne czy działalność edukacyjna a także promowanie aktywności społecznej jako organizowanie wydarzeń, warsztatów i szkoleń mających na celu aktywizację społeczności i zwiększenie poziomu włączenia społecznego.

Obowiązująca od dnia 1 stycznia 2020 r. ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818 oraz z 2025 r. poz. 620) nie była dotąd nowelizowana. Mimo pozytywnych doświadczeń z funkcjonowania CUS w wybranych gminach, praktyka wykazała, że obecne przepisy są zbyt sztywne i nieprzystające do zróżnicowanych realiów organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego. Jak dotąd powstało 130 CUS, podczas gdy zidentyfikowane potrzeby wskazują, że co najmniej 250 gmin jest gotowych do ich utworzenia, na przestrzeni 2-3 lat – o ile zniesione zostaną istniejące bariery prawne i organizacyjne.

Do najważniejszych zidentyfikowanych problemów w obowiązującej ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez CUS należą:

- brak uregulowanej ustawowo definicji usług społecznych,
- brak wykorzystywania mechanizmu konsultacji i potencjału społeczności w opracowywaniu programu usług społecznych określającego usługi społeczne wynikające z potrzeb wspólnoty samorządowej,
- zbyt mało elastyczne zasady organizacji i zatrudniania kadry co wiąże się z trudnościami przy przekształcaniu ośrodków pomocy społecznej w CUS w mniejszych gminach
- ograniczenie działalności CUS przez zakaz udzielania wsparcia całodobowego.

Z danych resortu wynika, że obecnie 439 ośrodków pomocy społecznej posiada w swoich strukturach placówki całodobowe.

Źródłem proponowanych zmian legislacyjnych jest inicjatywa własna Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, oparta na wynikach prac Zespołu do spraw reformy systemu pomocy społecznej (powołanego zarządzeniem nr 24

Ministra z dnia 27 czerwca 2024 r., Dz. Urz. MRPiPS z 2024 r. poz. 24), zwanego dalej „Zespołem”, analizie funkcjonowania obowiązujących przepisów oraz szeroko zakrojonych prekonsultacjach ze środowiskiem samorządowym i instytucjami świadczącymi lokalne usługi społeczne.

Zespół, złożony z ekspertów, praktyków, przedstawicieli samorządów oraz środowiska naukowego, dokonał całościowej oceny adekwatności i skuteczności obecnych rozwiązań prawnych i organizacyjnych w systemie pomocy społecznej. Zakres analizy obejmował m.in. wdrażanie deinstytucjonalizacji, dostępność świadczeń i usług, sytuację kadrową oraz identyfikację barier ograniczających rozwój środowiskowych form wsparcia. W ramach prac Zespołu funkcjonowały grupy robocze zajmujące się kluczowymi obszarami, takimi jak świadczenia, mieszkalnictwo, usługi społeczne, kadry oraz placówki całodobowe.

Szczegółnej analizie poddano funkcjonowanie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez CUS. Na tej podstawie opracowano kierunkowe propozycje zmian, które były następnie konsultowane z szerokim gronem interesariuszy. W toku prekonsultacji w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej odbył się szereg spotkań z udziałem ponad 1000 przedstawicieli samorządów, instytucji pomocy społecznej i organizacji zaangażowanych w świadczenie usług lokalnych.

Należy jednocześnie nadmienić, że realizacja projektu w zaproponowanym kształcie pozostaje w pełnej zgodności z kierunkami działań wyznaczonymi w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030, w szczególności w ramach działania I.3.1 „Realizacja procesu deinstytucjonalizacji”. Strategia jednoznacznie wskazuje na potrzebę równoległego rozwoju CUS jako elementu reformy podmiotów realizujących usługi społeczne, ściśle powiązanego z procesem deinstytucjonalizacji i zwiększania dostępności środowiskowych form wsparcia.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Projekt ustawy wprowadza szereg zmian mających na celu zwiększenie dostępności, jakości i skuteczności realizacji usług społecznych poprzez modyfikację przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Proponowane rozwiązania mają charakter systemowy i organizacyjny, odpowiadają na potrzeby zgłaszane przez jednostki samorządu terytorialnego, wynikają z diagnozy funkcjonowania CUS, rekomendacji Zespołu, jak również z szeroko zakrojonych prekonsultacji ze środowiskiem lokalnym uwzględniających wszystkie regiony Polski:

Do kluczowych zmian projektowanych w ustawie należą w szczególności:

1. Wprowadzenie definicji legalnej usług społecznych, co uporządkuje pojęcia i umożliwi spójne stosowanie przepisów w obszarze polityki społecznej (art. 1 pkt 1 projektu ustawy)

Projektowana ustawa wprowadza nową definicję usług społecznych, które to oznaczają działania o charakterze niematerialnym, polegające na świadczeniu pomocy oraz wsparcia na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach albo ogółu mieszkańców, służące zaspokajaniu potrzeb oraz poprawie jakości życia, wzmacnianiu zdolności do samodzielnego funkcjonowania i uczestnictwa w życiu społecznym, a także zapobieganiu i przeciwdziałaniu marginalizacji, izolacji społecznej, wykluczeniu społecznemu oraz kryzysom społecznym, jak również wspieraniu integracji środowisk lokalnych oraz rozwoju i spójności społecznej.

Dotychczasowy zakres usług społecznych został poszerzony o politykę senioralną, zaś do katalogu ustaw na podstawie których podejmowane są działania usług społecznych dodano ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawę o osobach starszych.

Uzasadnieniem proponowanej zmiany jest fakt, iż w obowiązujących przepisach brak jest jednolitej, legalnej definicji usług społecznych. Poszczególne akty prawne (np. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, z późn. zm.) czy ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, z późn. zm.)) odnoszą się do działań o charakterze usługowym, jednak bez wspólnego mianownika. Powoduje to rozbieżności interpretacyjne w zakresie planowania, finansowania i realizacji usług społecznych przez gminy oraz utrudnia koordynację działań międzysektorowych. Proponowana definicja porządkuje pojęcie, które w ostatnich latach stało się kluczowe dla polityki społecznej państwa, szczególnie w kontekście deinstytucjonalizacji usług. Jej wprowadzenie zapewni spójność interpretacyjną i pozwoli na lepsze planowanie lokalnych programów usług społecznych, co przełoży się na skuteczniejsze wykorzystanie środków publicznych i rozwój zintegrowanych form wsparcia środowiskowego.

Jeżeli chodzi o poszerzenie zakresu usług społecznych to proponowana zmiana ma na celu wyodrębnienie polityki senioralnej jako istotnego obszaru usług społecznych, co jest uzasadnione postępującym starzeniem się społeczeństwa. Wzmocni to możliwość realizacji działań wspierających aktywność i integrację osób starszych, wykraczających poza pomoc społeczną, oraz ułatwi centrom usług społecznych udział w realizacji instrumentów polityki senioralnej.

2. Zmiany w zakresie programu usług społecznych: obowiązek przygotowania programu, diagnoza sytuacji

społecznej, zasady zamawiania usług społecznych ujętych w programie. (art. 1 pkt 2 i 3 projektu ustawy)

W obecnym stanie prawnym ustawa umożliwia, ale nie nakazuje przyjęcia programu usług społecznych przez gminę. W praktyce wiele jednostek kończy prace na etapie diagnozy lokalnych potrzeb, nie opracowując kompleksowego programu działań. Skutkuje to brakiem spójnej strategii rozwoju usług społecznych w części samorządów. Proponowana zmiana ma na celu zapewnienie integralności procesu planowania. Obowiązek uchwalenia programu przez radę gminy wzmocni lokalne planowanie strategiczne i zwiększy partycypację mieszkańców w kształtowaniu polityki społecznej. Program usług społecznych stanie się podstawowym narzędziem realizacji zasady deinstytucjonalizacji, ponieważ pozwoli gminie planować usługi w sposób kompleksowy, oparty na lokalnych potrzebach i zasobach. Nowelizacja przewiduje również uchylenie przepisu umożliwiającego radzie gminy przejmowania więcej niż jednego programu usług społecznych. Zmiana ta sprzyja przejrzystości systemu planowania oraz ograniczy ryzyko występowania rozbieżności między poszczególnymi programami.

W celu kompleksowego ujęcia potencjału społeczności lokalnej w zakresie realizacji usług społecznych, elementem programu usług społecznych będzie również diagnoza obejmująca m.in. zdolności podmiotów ekonomii społecznej, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, do realizacji usług społecznych. Poszerzenie zakresu programu o ten element jest spójne z rozwiązaniami funkcjonującymi obecnie na gruncie art. 16b ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Zgodnie z tym przepisem diagnoza sytuacji społecznej jest elementem strategii rozwiązywania problemów społecznych. W przypadku programu usług społecznych ocena, w jakim stopniu podmioty ekonomii społecznej mogą włączyć się w jego realizację, przełoży się na lepsze wykorzystanie potencjału społeczności lokalnej, wspierać będzie dialog między administracją samorządową a podmiotami ekonomii społecznej, a także ułatwi ocenę, w jakich obszarach konieczne jest dalsze budowanie potencjału lokalnego sektora ekonomii społecznej.

Jednocześnie wskazać należy, że obowiązek uchwalenia programu usług społecznych, zgodnie z projektowanym art. 4 ust. 1a, dotyczy wyłącznie gmin, na terenie których funkcjonuje centrum utworzone przez tę gminę, albo gmin będących stroną porozumienia w sprawie utworzenia lub prowadzenia centrum; w pozostałych gminach opracowanie programu pozostaje zadaniem fakultatywnym (art. 4 ust. 4). Projekt przewiduje ponadto, że przyjęcie programu usług społecznych, jak i wprowadzanie do niego zmian, będzie poprzedzone konsultacjami z mieszkańcami gminy, przeprowadzanymi w trybie określonym w art. 5a ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym. Wprowadzenie obowiązku konsultacji społecznych ma na celu zwiększenie partycypacji mieszkańców w kształtowaniu lokalnej polityki usług społecznych oraz zapewnienie, że program będzie odpowiadał na rzeczywiste potrzeby wspólnoty samorządowej, do której jest kierowany.

3. Uelastycznienie realizacji zadań z zakresu organizacji społeczności lokalnej oraz usług społecznych (art. 1 pkt 12 lit. a i b projektu ustawy)

W obecnym brzmieniu ustawy funkcja „organizatora społeczności lokalnej”, interpretowana jest jako stanowisko jednoosobowe, przypisane konkretnemu etatowi. W praktyce ogranicza to możliwość elastycznego angażowania innych pracowników w działania środowiskowe. Zmiana polega na wprowadzeniu możliwości realizacji zadania w zakresie organizowania społeczności lokalnej nie tylko przez osoby zatrudnione na stanowisku „organizatora społeczności lokalnej”, ale również przez innych pracowników CUS realizujących te zadania – w ramach możliwości wyodrębnienia w strukturze organizacyjnej CUS zespołu do spraw organizowania społeczności lokalnej (przewiduje się, iż organizator społeczności lokalnej będzie kierować pracą zespołu). Projektowane zmiany przewidują również poszerzenie katalogu pracowników, którzy będą mogli wchodzić w skład zespołu do spraw organizowania usług społecznych tj. inni pracownicy CUS realizujący zadania z zakresu organizowania usług społecznych.

Zmiana zwiększa elastyczność kadrową i pozwala na lepsze dostosowanie struktury organizacyjnej CUS do lokalnych potrzeb i możliwości. W praktyce umożliwi to zespołowe podejście do pracy środowiskowej i zwiększy potencjał animacyjny centrów, wspierając rozwój lokalnych sieci wsparcia i partycypacji obywatelskiej.

4. Uchylenie zakazu włączania do struktury CUS placówek zapewniających pobyt całodobowy – zmiana ta zwiększy elastyczność organizacyjną i lokalne możliwości integracji usług (art. 1 pkt 12 lit. c projektu ustawy)

Zmiana ta ma na celu zmniejszenie barier w powstawaniu nowych CUS i umożliwienie przekształcania ośrodków pomocy społecznej, w których strukturze funkcjonują jednostki zapewniające pobyt całodobowy, np. mieszkania treningowe, mieszkania wspomagane, ośrodki wsparcia z miejscami całodobowego okresowego pobytu czy inne jednostki zapewniające całodobowy pobyt, w CUS. Po wykreśleniu tego zakazu to regulacje prawne dotyczące danych jednostek zapewniających całodobowy pobyt będą decydujące w zakresie możliwości ich funkcjonowania w ramach struktury organizacyjnej CUS.

Placówki świadczące całodobowe wsparcie, funkcjonujące w strukturach CUS, nie stanowią zaprzeczenia procesu deinstytucjonalizacji, lecz są jego elementem uzupełniającym, zapewniającym kompleksowość systemu wsparcia

lokalnego. CUS zostało powołane do koordynacji i świadczenia usług społecznych w zintegrowany sposób, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb mieszkańców, w duchu działań środowiskowych. Podstawową funkcją CUS jest rozwijanie różnorodnych form wsparcia środowiskowego, takich jak m.in. usługi asystenckie, opieka wychnieniowa, usługi sąsiedzkie, wsparcie psychologiczne czy poradnictwo specjalistyczne. Usługi te ukierunkowane są na umożliwienie osobom potrzebującym jak najdłuższego pozostania w ich naturalnym środowisku życia, zgodnie z założeniami deinstytucjonalizacji. Jednocześnie, w sytuacjach, w których wyczerpane zostały inne formy wsparcia, a bezpieczeństwo i dobro osoby wymagają zapewnienia opieki całodobowej – placówki świadczące takie wsparcie pełnią funkcję niezbędną i komplementarną względem usług środowiskowych. Ich obecność w strukturach CUS gwarantuje spójność, koordynację oraz możliwość stopniowego i elastycznego przechodzenia między różnymi formami wsparcia, z poszanowaniem indywidualnych potrzeb i godności osoby.

W związku z powyższym, należy uznać, że placówki całodobowego wsparcia działające w ramach CUS wzmocnią ją, stanowiąc element elastycznego, zintegrowanego systemu usług społecznych, dostosowanego do realnych i zróżnicowanych potrzeb społeczności lokalne.

5. Uelastycznienie wymagań kwalifikacyjnych kadry CUS (art. 1 pkt 14, 16, 17 i 19 projektu ustawy)

Projekt ustawy przewiduje zmiany w zakresie regulacji stanowiących o zatrudnieniu dyrektora CUS przez uchylenie błędnie wskazanej formy zatrudnienia dyrektora CUS (obecnie forma powołania). Uzasadnieniem powyższego jest fakt, iż CUS nie jest jednostką, której kierownik powinien być powoływany, lecz zwykłą jednostką organizacyjną gminy o charakterze usługowym. Zmiana porządkuje stan prawny i dostosowuje zasady zatrudnienia do charakteru jednostki, eliminując zarazem nieuzasadniony wyjątek nawiązania stosunku pracy z dyrektorem CUS przez powołanie. Umożliwia też stosowanie standardowych procedur naboru i rozwiązywania stosunku pracy, co zwiększa stabilność kadrową i spójność z zasadami obowiązującymi w innych jednostkach organizacyjnych gminy.

Ponadto proponuje się dodanie regulacji stanowiącej, iż:

- 1) zatrudnienie dyrektora CUS może nastąpić przed ukończeniem wymaganych kursów specjalizacyjnych z zakresu zarządzania i organizacji usług społecznych – z maksymalnym okresem karencji wynoszącym 6 miesięcy od dnia zatrudnienia;
- 2) organizatorem usług społecznych może być osoba, która ma co najmniej 2-letnie doświadczenie zawodowe w podmiotach wykonujących usługi społeczne, bez konieczności posiadania doświadczenia na stanowisku kierowniczym w ww. podmiotach, oraz jego zatrudnienie może nastąpić przed ukończeniem wymaganych kursów specjalizacyjnych z zakresu – z maksymalnym okresem karencji wynoszącym 6 miesięcy od dnia zatrudnienia;
- 3) zatrudnienie organizatora społeczności lokalnej może nastąpić przed ukończeniem wymaganych kursów specjalizacyjnych z zakresu – z maksymalnym okresem karencji wynoszącym 6 miesięcy od dnia zatrudnienia.
- 4) zatrudnienie koordynatora indywidualnych planów usług społecznych może nastąpić przed ukończeniem wymaganych kursów specjalizacyjnych z zakresu – z maksymalnym okresem karencji wynoszącym 6 miesięcy od dnia zatrudnienia.

Zatrudnienie w kluczowych rolach (organizator usług społecznych, koordynator indywidualnych planów usług społecznych, organizator społeczności lokalnej) jest uzależnione od wcześniejszego ukończenia odpowiednich szkoleń prowadzonych przez Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej. Brak dostępnych terminów szkoleń utrudnia gminom szybkie uruchamianie CUS. Dopuszczenie możliwości rozpoczęcia pracy przez ww. osoby przed odbyciem szkolenia, z obowiązkiem ukończenia go w ciągu 6 miesięcy od zatrudnienia rozwiąże istotną barierę organizacyjną przy tworzeniu nowych CUS. Przewidywane jest utrzymanie standardu przygotowania merytorycznego pracowników, ale umożliwi jednocześnie płynne rozpoczęcie działalności CUS. Rozwiązanie to jest zgodne z zasadą proporcjonalności i wspiera proces deinstytucjonalizacji, który wymaga szybkiego rozwoju lokalnych kadr.

Celem projektowanej nowelizacji jest upowszechnienie idei tworzenia i rozwoju CUS szczególnie w gminach, które dotychczas napotykały na bariery kadrowe. Szytywne wymogi dotyczące doświadczenia zawodowego oraz wcześniejszego ukończenia szkoleń powodowały, że wiele samorządów rezygnowało z przekształcenia ośrodków pomocy społecznej w CUS lub odkładało ten proces w czasie.

Projektowana zmiana przyczyni się do zwiększenia liczby gmin zainteresowanych tworzeniem CUS, w szczególności na obszarach wiejskich i w małych miastach, gdzie dostęp do wykwalifikowanych pracowników socjalnych jest ograniczony.

Proponowane zmiany regulacyjne umożliwią pozyskanie do pracy w CUS wykwalifikowanych pracowników, co wpłynie na zaspokojenie braków kadrowych w CUS i jednocześnie przełoży się na jakość świadczonych usług. Rozwój sieci CUS wpłynie na poprawę funkcjonowania społeczności terytorialnych, na których terenie będą działały CUS, ponieważ zapewniają one koordynację usług społecznych dostępnych dla wszystkich mieszkańców.

6. Zrównanie uprawnień koordynatorów indywidualnych planów usług społecznych zwanych dalej „KIPUS” z pracownikami socjalnymi, w przypadku gdy spełniają oni wymagania dla tego zawodu – w zakresie dodatku terenowego oraz dodatkowego urlopu (art. 1 pkt 18 projektu ustawy)

Zgodnie z obowiązującym brzmieniem ustawy, funkcję KIPUS może pełnić wyłącznie osoba spełniająca wymagania kwalifikacyjne przewidziane dla zawodu pracownika socjalnego. Pomimo to, KIPUS nie korzystają z przywilejów przysługujących pracownikom socjalnym, takich jak dodatek do pracy w terenie oraz dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni. Powoduje to niespójność systemową i rodzi uzasadnione poczucie nierównego traktowania osób wykonujących zadania o porównywalnym charakterze, poziomie trudności, odpowiedzialności i wymaganych kompetencjach. Proponuje się, aby KIPUS, spełniający wymogi kwalifikacyjne przewidziane dla zawodu pracownika socjalnego, uzyskali uprawnienia do dodatku do wynagrodzenia z tytułu pracy w terenie, oraz dodatkowego urlopu wypoczynkowego w wymiarze 10 dni na zasadach analogicznych jak w przypadku pracowników socjalnych. KIPUS realizują działania tożsame z funkcją pracownika socjalnego – prowadzą pracę w środowisku lokalnym, dokonują diagnozy potrzeb, współpracują z instytucjami i organizacjami, a ich zadania obejmują bezpośredni kontakt z mieszkańcami i pracę w terenie. Wobec tego brak uprawnień właściwych dla pracowników socjalnych jest nieuzasadniony merytorycznie i osłabia motywacyjny charakter stanowiska. Przyznanie KIPUS tych samych przywilejów co pracownikom socjalnym zapewni spójność systemową oraz zwiększy atrakcyjność zawodową tego stanowiska. Jest to również wyraz poszanowania zasady sprawiedliwości społecznej oraz element przeciwdziałania zróżnicowaniu warunków pracy w różnych gminach – nie będzie już „Polski A i Polski B” w zakresie statusu zawodowego osób wykonujących tożsame obowiązki. Z perspektywy polityki społecznej rozwiązanie to sprzyja stabilizacji kadr i profesjonalizacji usług społecznych, co pozostaje w pełnej zgodzie z założeniami procesu deinstytucjonalizacji.

Pozostałe zmiany:

- ❑ w art. 1 w pkt 4 projektu ustawy proponuje się rozszerzenie katalogu wykonawców usług społecznych, o którym mowa w art. 7 ust. 2 ustawy zmienianej, o podmiot ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 pkt 5 lit. a oraz d–f ustawy o ekonomii społecznej, lub jednostkę tworzącą taki podmiot. Zmiana stanowi konsekwencję uwzględnienia potencjału podmiotów ekonomii społecznej w diagnozie sytuacji społecznej (projektowany art. 5 ust. 3 pkt 10a) i ma na celu umożliwienie tym podmiotom formalnego udziału w realizacji usług społecznych zlecanych przez centrum, zgodnie z ideą rozwoju lokalnych, zróżnicowanych form świadczenia usług,
- ❑ w art. 1 w pkt 5 projektu ustawy proponuje się dodanie art. 7a, stanowiącego, iż minister do spraw zabezpieczenia społecznego może opracowywać i finansować programy osłonowe w zakresie usług społecznych. Rozwiązanie to ma na celu stworzenie podstawy prawnej umożliwiającej elastyczne reagowanie na pojawiające się potrzeby społeczne oraz wdrażanie działań o charakterze osłonowym, dostosowanych do aktualnych wyzwań w obszarze usług społecznych.
- ❑ w art. 1 w pkt 6 projektu ustawy wprowadza się zmianę o charakterze redakcyjnym, polegającą na zastąpieniu odesłania do „art. 2 ust. 1” odesłaniem do „art. 2 ust. 2” ustawy zmienianej. Zmiana jest konsekwencją nowego brzmienia art. 2, w którym katalog obszarów usług społecznych został przeniesiony do ust. 2,
- ❑ w art. 1 w pkt 7 projektu ustawy w zakresie zmiany brzmienia art. 12 doprecyzowano podstawę prawną dla wewnętrznej struktury organizacyjnej i sposobu funkcjonowania CUS poprzez wskazanie, że określa ją regulamin organizacyjny, nadany przez dyrektora CUS w drodze zarządzenia,
- ❑ w art. 1 w pkt 8, 9, 10, 11 i 14 projektu ustawy (dot. odpowiednio art. 13, art. 14, art. 19, art. 21 oraz art. 27) konsekwentnie rozszerza się katalog podmiotów, z którymi centrum współpracuje w ramach realizacji zasady współpracy, o podmioty ekonomii społecznej, o których mowa w ustawie z o ekonomii społecznej, oraz o podmioty wykonujące działalność leczniczą w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej. Zmiana ta jest spójna z przyjętym w projekcie szerokim ujęciem roli podmiotów ekonomii społecznej w systemie usług społecznych oraz uwzględnia rolę podmiotów leczniczych w zapewnieniu kompleksowego, powiązanego ze zdrowiem, wsparcia mieszkańcom,
- ❑ w art. 1 w pkt 13 projektu ustawy proponuje się uchylenie pkt 4 w art. 24 w ust. 2 odnoszącego się do konieczności opracowywania rocznego planu działalności CUS przez dyrektora CUS oraz przewiduje się zmianę brzmienia pkt 5, który to stanowi o opracowaniu sprawozdania z działalności CUS za poprzedni rok kalendarzowy z uwzględnieniem realizacji programu usług społecznych. Rezygnacja z obowiązku sztywnego, corocznego planowania pozwoli dyrektorowi CUS na większą elastyczność i szybsze reagowanie na bieżące

potrzeby oraz zmiany w otoczeniu społecznym i prawnym. Ograniczenie obowiązku tworzenia rocznych planów może zmniejszyć obciążenia administracyjne dyrektora CUS, pozwalając mu skoncentrować się na realizacji działań i poprawie jakości usług. Natomiast roczne sprawozdania z działalności CUS powinny być zgodne z przyjętym programem usług społecznych,

- ❑ w art. 1 w pkt 20 projektu ustawy proponuje się nowelizację art. 34 wprowadzającą kompleksową reformę systemu organizacji szkoleń kadr zaangażowanych w realizację zadań centrum usług społecznych. W miejsce dotychczasowego rozwiązania, w którym wyłącznym organizatorem szkoleń były regionalne ośrodki polityki społecznej, przewiduje się możliwość prowadzenia szkoleń również przez uczelnie – po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Projekt ustanawia administracyjną procedurę wydawania, zmiany i cofania zgody oraz przenosi kompetencję do wydania rozporządzenia z Rady Ministrów na ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Jednocześnie rozszerza zakres delegacji ustawowej o warunki, jakie muszą spełniać uczelnie, wzór wniosku wraz z wykazem wymaganych dokumentów oraz sposób sprawowania nadzoru nad uczelniami prowadzącymi szkolenia, w art. 1 w pkt 21 projektu ustawy przewiduje się zmianę brzmienia pkt 2 w art. 39 ust. 1, odnoszącego się do indywidualnych planów usług społecznych. Proponuje się, iż sposób realizacji indywidualnego planu usług społecznych nie będzie wskazywać harmonogramu realizacji usług społecznych. Uzasadnieniem powyższej zmiany jest fakt, iż usługi społeczne często wymagają dostosowania do zmieniających się potrzeb i sytuacji beneficjenta. Sztywny harmonogram może ograniczać możliwość szybkiego reagowania i dostosowywania działań do aktualnych warunków. Każda osoba korzystająca z usług społecznych ma unikalne potrzeby, które mogą ulegać zmianom. Usunięcie harmonogramu pozwala na bardziej dynamiczne i dopasowane podejście do realizacji usług, co zwiększy skuteczność wsparcia.

Pozostałe zmiany mają charakter zmian porządkujących i redakcyjnych.

Projekt przewiduje również regulację przejściową (w art. 4 ust. 1 projektu ustawy) stanowiącą, iż w przypadku spraw o zatrudnienie na stanowisku dyrektora CUS, organizatora społeczności lokalnej, koordynatora indywidualnych planów usług społecznych oraz organizatora usług społecznych, – do spraw wszczętych i niezakończonych będą miały zastosowanie przepisy ustawy zmienianej w brzmieniu nadanym niniejszym projektem ustawy.

Rozwój sieci CUS wpłynie korzystnie na wykorzystanie lokalnego potencjału organizacji sektora obywatelskiego, a także na nawiązywanie współpracy międzysektorowej w zakresie organizacji i świadczenia usług społecznych.

Nie jest możliwe rozwiązanie problemu przez działania pozalegislacyjne.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W krajach UE i OECD problem integracji usług społecznych rozwiązuje się głównie poprzez odejście od „silosów instytucjonalnych” (osobno pomoc społeczna, zdrowie, edukacja, rynek pracy, mieszkalnictwo) na rzecz modeli zintegrowanych, skoncentrowanych na potrzebach mieszkańca. Najczęściej powtarzają się 4 podejścia.

1. „One-stop shop” – jedno miejsce kontaktu

Najbardziej rozpowszechniony model to tzw. *one-stop shop* („jedno okienko”). Obywatel nie musi sam koordynować wielu instytucji — robi to system lub przypisany koordynator.

Przykłady:

❑ Norwegia – centra NAV łączą usługi rynku pracy, świadczenia socjalne i wsparcie aktywizacyjne.

❑ Dania – lokalne job centres integrują pomoc społeczną, zatrudnienie i często zdrowie psychiczne.

❑ Finlandia – centra rodzinne łączą edukację, opiekę zdrowotną i wsparcie społeczne dla dzieci i rodzin.

❑ Kanada i Wielka Brytania – rozwinięte modele „life-event services”, czyli organizacji usług wokół wydarzeń życiowych („utrata pracy”, „urodzenie dziecka”, „niepełnosprawność”), a nie wokół kompetencji urzędów. (OECD)

W praktyce oznacza to: wspólny punkt obsługi, jedną diagnozę potrzeb, jeden plan wsparcia, współdzielenie danych między instytucjami.

2. Case management i koordynator usług

W wielu krajach kluczową rolę odgrywa *case manager* — osoba odpowiedzialna za prowadzenie całego procesu wsparcia konkretnej rodziny lub osoby. Model ten rozwijają szczególnie: Holandia, Finlandia, Szwecja, Niemcy. Koordynator łączy instytucje, pilnuje ciągłości wsparcia, organizuje współpracę między sektorami, ogranicza „przerzucanie klienta” między urzędami. OECD wskazuje, że jest to szczególnie skuteczne wobec osób z „multiple and complex needs” — np. jednoczesnym bezrobociem, problemami zdrowia psychicznego, zadłużeniem i problemami mieszkaniowymi. (OECD)

3. Integracja na poziomie lokalnym (municipality-based)

W krajach nordyckich bardzo ważna jest silna rola samorządu lokalnego. Przykładowo: gmina odpowiada jednocześnie za: pomoc społeczną, część ochrony zdrowia, edukację, usługi rodzinne, aktywizację zawodową. Dzięki temu łatwiej

budować wspólne budżety i zespoły interdyscyplinarne. Finlandia nawet prawnie zobowiązała samorzady do koordynacji usług dla dzieci i rodzin. (OECD)			
4. Integracja cyfrowa i wymiana danych			
Coraz więcej państw rozwija integrację cyfrową:			
• wspólne rejestry, interoperacyjność systemów, zasada „only once” — obywatel przekazuje dane tylko raz.			
Dobrym przykładem jest Estonia – bardzo zaawansowana integracja cyfrowa administracji, Norwegia (Altinn) – wspólna platforma usług publicznych, Wielka Brytania (GOV.UK) – centralizacja dostępu do usług państwa. (OECD)			
4. Podmioty, na które oddziałuje projekt			
Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Gminy	2479	Dane Głównego Urzędu Statystycznego	Utworzenie CUS jest fakultatywne i może zostać utworzone dla jednej gminy lub co najmniej dwóch. Gminy zyskają możliwość łatwiejszego zlecania usług społecznych podmiotom ekonomii społecznej.
CUS	130	Dane z regionalnych ośrodków polityki społecznej	Wzrost liczby CUS usług społecznych w Polsce.
KIPUS	197	Dane z regionalnych ośrodków polityki społecznej	Dodatek miesięczny w wysokości 400 zł brutto dla KIPUS.
Regionalne ośrodki polityki społecznej	16		Organizowanie szkoleń dla KIPUS z zakresu opracowywania i realizacji indywidualnych planów usług społecznych.
Podmioty ekonomii społecznej	ok. 103 tys.	Dane Głównego Urzędu Statystycznego	Możliwość łatwiejszego uzyskania zlecenia od gminy na realizację usług społecznych.
5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji			
Proponowane rozwiązania zostały wypracowane wspólnie ze stroną społeczną oraz samorządową i już obecnie podlegają prekonsultacjom z różnymi grupami społecznymi oraz z samorządami, tak aby zapewnić ich jak najbardziej optymalne brzmienie. W toku prekonsultacji w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej odbył się już szereg spotkań z udziałem ponad 1000 przedstawicieli samorządów, instytucji pomocy społecznej i organizacji zaangażowanych w świadczenie usług lokalnych. Kluczowe uwagi i postulaty zgłaszane podczas prekonsultacji dotyczyły wprowadzenia zmiany w przepisach w zakresie definicji usług społecznych, która w obecnym brzmieniu ogranicza ich realizację jedynie do samorządu gminnego, obowiązków programowych, struktury organizacyjnej CUS, zasad zatrudniania kadry oraz statusu koordynatorów indywidualnych planów usług społecznych. Jednym ze zgłaszanych postulatów samorządów były wysokie wymagania kwalifikacyjne koordynatora indywidualnych planów usług społecznych oraz organizatora społeczności lokalnej, co skutkowało brakiem kandydatów na te stanowiska. Jednocześnie, w ramach standardowej ścieżki legislacyjnej, w toku konsultacji publicznych, projekt ustawy zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministerstwa, Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) oraz na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.). Projekt ustawy zostanie przesłany na podstawie art. 8 ustawy z dnia 6 maja 2005 r. o Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz o przedstawicielach Rzeczypospolitej Polskiej w Komitecie Regionów Unii Europejskiej (Dz. U. z 2024 r. poz. 949) do zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego. Projekt ustawy zostanie przesłany także do Rady Dialogu Społecznego na podstawie art. 5 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2232, z późn. zm.). Projekt ustawy zostanie przedłożony do zaopiniowania w trybie: 1) ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 440 i 1661) następującym podmiotom: a) Forum Związków Zawodowych, b) NSZZ „Solidarność”,			

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

Zakłada się, że koszty zostaną poniesione od września 2026 roku. Wyliczenia odnoszą się do wymienionych w pkt 6 dodatków dla KIPUS - na dzień 25 czerwca 2025 r. 197 KIPUS jest zatrudnionych w CUS. Wydatki w pierwszych czterech latach będą wzrastały, a następnie w kolejnych latach utrzymają się na podobnym poziomie, tj. 6,31 milionów złotych rocznie. Odsetek gmin, w których zostanie utworzone CUS, zgodnie z zapisem wskaźnika w Strategii rozwoju usług społecznych wynosi do 25% do 31.12.2030 r. oraz do 25% do 31.12.2035 r. Liczba CUS w poszczególnych latach (założenie liniowego wzrostu 2026–2030): 130 CUS w 2025 r. do 620 CUS w 2030 r. - wzrost o 490 centrów w okresie 5 lat, co daje 98 nowych CUS rocznie.

Wzrost liczby KIPUS

Lp.	Rok	Liczba CUS	Liczba KIPUS
-1	2025	130	197
0	2026	228	347
1	2027	326	496
2	2028	424	645
3	2029	522	793
4	2030	620	942
5	2031	620	942
6	2032	620	942
7	2033	620	942
8	2034	620	942
9	2035	620	942
10	2036	620	942

Założenia dla dodatków dla KIPUS

Wyszczególnienie	2026	2027	2028	2029	2030 i kolejne
Liczba dodatków	347	496	645	793	942
Liczba miesięcy	4	12	12	12	12
Dodatek brutto na miesiąc	400,00	400,00	400,00	400,00	400,00
Dodatki brutto łącznie	555 200,00	2 380 800,00	3 096 000,00	3 806 400,00	4 521 600,00
Składki na ubezpieczenie społeczne pracownika	76 117,92	326 407,68	424 461,60	521 857,44	619 911,36
Składka zdrowotna	43 117,39	184 895,31	240 438,46	295 608,83	351 151,98
Zaliczka na PIT	57 490,00	246 527,00	320 585,00	394 145,00	468 203,00
Wynagrodzenie netto	378 474,69	1 622 970,01	2 110 514,94	2 594 788,73	3 082 333,66
Składki na ubezpieczenie społeczne pracodawcy	96 937,92	415 687,68	540 561,60	664 597,44	789 471,36
Składki na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy (łącznie 2,45%)	13 602,40	58 329,60	75 852,00	93 256,80	110 779,20
Łączny koszt dodatków	665 740,32	2 854 817,28	3 712 413,60	4 564 254,24	5 421 850,56
Łączny koszt 1 dodatku za 1 miesiąc	479,64	479,64	479,64	479,64	479,64

Zaliczka na PIT została oszacowana jako 12% kwoty: dodatek brutto minus składki na ubezpieczenie społeczne pracownika. Nie uwzględniono kosztów uzyskania przychodu i kwoty zmniejszającej podatek (300 zł miesięcznie), ponieważ wartości te są już uwzględnione w wynagrodzeniu pracownika, a tabele dotyczą wyłącznie dodatku do wynagrodzenia. Tabele nie uwzględnia wpłaty na PPK.

W części dochodowej ujęto wzrost dochodów jednostek sektora finansów publicznych z tytułu odprowadzanych obowiązkowych danin (podatku dochodowego od osób fizycznych i składek (FUS, NFZ, FP, FS) związanych z dodatkami dla KIPUS. Przyjęto założenie, że udział jednostek samorządu terytorialnego w dochodach z PIT w 2026 r. i kolejnych latach pozostanie na stałym poziomie 85,0%. Pozycja „budżet państwa” to szacowane wpływy z pozostałej części zaliczki na PIT, tj. 15,0%. W oszacowaniu skutków finansowych projektu wykorzystano najbardziej aktualne dostępne prognozy wskaźników makroekonomicznych Ministra Finansów zawarte w „Wytocznych

	dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja – maj 2026 r.”. Wszystkie wydatki wynikające z projektu ustawy będą sfinansowane w ramach dostępnych środków JST, bez ubiegania się o dodatkowe środki z budżetu państwa zarówno w roku 2026, jak i latach kolejnych.
--	--

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny bieżące)	duże przedsiębiorstwa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0,38	1,62	2,11	2,59	3,08	3,08	28,26
	(dodaj/usuń)							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Przedmiotowy projekt ustawy nie zawiera regulacji dotyczących majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej. Rozwój sieci CUS wpłynie również pozytywnie na działalność podmiotów gospodarczych (w tym przedsiębiorstw społecznych, mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców) działających na terenie gmin, gdzie działają i powstaną CUS ponieważ znaczna część usług może być wykonywana przez lokalnych usługodawców.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Świadczone przez CUS usługi odpowiadają na zapotrzebowanie lokalnej społeczności, a także co istotne, skierowane są do wszystkich mieszkańców, nie tylko do osób korzystających z pomocy społecznej. Zainteresowani mieszkańcy mogą otrzymać w nich pakiety usług dopasowanych do swoich indywidualnych potrzeb. Tworzenie nowych CUS przełoży się na zwiększenie dostępności, jakości i trafności usług społecznych realizowanych na poziomie gminnym i powiatowym. Ułatwi osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami, rodzinom z dziećmi i osobom w kryzysie życiowym uzyskanie wsparcia adekwatnego do ich sytuacji. Wzrośnie rola społeczności lokalnej w kształtowaniu oferty usług i podejmowaniu decyzji o kierunkach działania. Pozytywny wpływ netto dla koordynatorów indywidualnych planów usług społecznych wynosi 273 zł na osobę.						
	(dodaj/usuń)							
Niemierzalne	(dodaj/usuń)							
	(dodaj/usuń)							

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Projekt ustawy pośrednio wpłynie pozytywnie na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w szczególności w zakresie dostępu do usług środowiskowych. Projekt ustawy jednocześnie koryguje dotychczasowe rozwiązania dotyczące realizowania usług społecznych przez CUS. W tabeli ujęto wynagrodzenie netto KIPUS z tytułu przyznanego dodatku.
--	---

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy	
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:

Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.		☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy	
Komentarz: Przewidywane zmiany wprowadzają obowiązek konsultacji ze społecznością lokalną programu usług społecznych.			
9. Wpływ na rynek pracy			
Projektowana regulacja będzie miała wpływ na rynek pracy. Przepisy nowelizujące umożliwią pozyskanie do pracy w centrach wykwalifikowanych pracowników, co wpłynie na zaspokojenie braków kadrowych w centrach usług społecznych.			
10. Wpływ na pozostałe obszary			
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe		☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:	
		☐ informatyzacja ☒ zdrowie	
Omówienie wpływu		Wejście w życie ustawy będzie miało pośrednio pozytywny wpływ na obszar zdrowia, z racji, że CUS umożliwiają bardziej efektywną koordynację w zakresie zapewnienia obywateli dostępu zarówno do usług społecznych jak i zdrowotnych.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego			
Przewiduje się, że projekt ustawy wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie miesiąca od dnia ogłoszenia.			
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?			
Wnioskodawca przewiduje monitorowanie rozwiązań z wykorzystaniem danych pochodzących z istniejących oraz rozwijanych systemów informacji publicznej, w tym sprawozdawczości jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (m.in. Centralnej Aplikacji Statystycznej). W związku z dostępnością tych danych oraz mierzalnym celem reformy, zasadne wydaje się zaplanowanie ewaluacji projektu (np. w zakresie weryfikacji rzeczywistej liczby utworzonych CUS w odniesieniu do założeń strategicznych). Ewaluacja wprowadzonych zmian będzie dokonywana każdorazowo przy sporządzaniu informacji o realizacji ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.			
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)			
Brak.			